

Karelia-ammattikorkeakoulu
Tradenomi, liiketalous (AMK)

Sukupolvenvaihdos pienessä osakeyhtiössä

Sini Sormunen

Opinnäytetyö, marraskuu 2022

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2022
Liiketalouden koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600

Tekijä
Sini Sormunen

Nimeke
Sukupolvenvaihdos pienessä osakeyhtiössä

Toimeksiantaja
-

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä vaihtoehtoja on olemassa sukupolvenvaihdokselle pienessä osakeyhtiössä sekä millaisia verohuojennuksia sukupolvenvaihdoksessa on mahdollista saada. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa sovelletaan laadullisen tutkimuksen menetelmiä.

Sukupolvenvaihdos on pitkä ja monimutkainen prosessi, joka pitää suunnitella huolella. Opinnäytetyön teoriaosuudessa esitellään sukupolvenvaihdoksen eri toteutusvaihtoehdot, selvitetään näiden vaihtoehtojen veroseuraamukset sekä määritetään yrityksen arvo. Työssä tuodaan esille sukupolvenvaihdokseen liittyvät verohuojennukset. Työssä esitellään laskelmat kullekin toteutusvaihtoehdolle kohdeyrityksen tilinpäätöstietojen perusteella sekä selvitetään, soveltuvatko verohuojennukset kohdeyritykseen.

Tämän työn lopputuloksena saatiin selville kohdeyritykseen soveltuvat sukupolvenvaihdoksen vaihtoehdot sekä niiden veroseuraamukset. Soveltuvia vaihtoehtoja ovat osakekauppa, substanssikauppa sekä lahjanluonteinen kauppa. Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset soveltuvat kohdeyrityksen tapauksessa näihin vaihtoehtoihin, joten veroseuraamukset ovat vähäiset. Mahdollisen sukupolvenvaihdoksen tapahtuessa luopuja ja jatkaja voivat valita näistä toteutusvaihtoehdoista parhaaksi katsomansa ratkaisun, joka tyydyttää molempia osapuolia.

Kieli
suomi

Sivuja 38
Liitteet 4
Liitesivumäärä 6

Asiasanat
sukupolvenvaihdos, verohuojennus, arvonmääritys

THESIS
November 2022
Degree Programme in Business Economics

Tikkarinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. +350 13 260 600

Author
Sini Sormunen

Title
Generation Change in a Small Limited Company

Commissioned by
-

Abstract

The purpose of the thesis is to find out what alternatives there are for generational change in a small limited company and what kind of tax reductions are possible in such a change. The thesis is practice-based and applies the methods of qualitative research.

Generational change is a long and complicated process that needs to be planned carefully. In the theoretical part of the thesis, the different implementation options for the generational change are presented. Moreover, the thesis studies the tax consequences of these alternatives and determines the value of the company. The study discusses the tax reductions related to the generational change. It also presents the calculations for each implementation option based on the information in the target company's financial statement, and examines whether the tax reductions are allowable for the target company.

As a result of the study, the generational change options suitable for the target company and their tax consequences were found out. The suitable options are stock trade, an asset deal and gift-like sale. In the case of the target company, the tax reductions for the change of generation apply to these options, so the tax consequences are minimal. In the event of a possible generational change, the transferer and the successor can choose the one they deem best from these implementation options and which satisfies both parties.

Language
Finnish

Pages 38
Appendices 4
Pages of Appendices 6

Keywords
generation change, tax reduction, value determination

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Opinnäytetyön tausta	5
1.2	Opinnäytetyön tavoite ja rajaus.....	7
1.3	Menetelmät	8
1.4	Aikaisemmat tutkimukset	9
1.5	Rakenne	10
2	Sukupolvenvaihdon toteuttamisvaihtoehdot	11
2.1	Osakekauppa.....	11
2.2	Substanssikauppa	11
2.3	Lahja	12
2.4	Lahjanluonteinen kauppa.....	13
3	Verotus	13
3.1	Osakekaupan verotus.....	13
3.2	Substanssikaupan verotus.....	14
3.3	Lahjan verotus	15
3.4	Lahjanluonteisen kaupan verotus	18
4	Sukupolvenvaihdon verohuojennukset.....	18
4.1	Ennakkoratkaisu	18
4.2	Tuloverotuksen huojennukset.....	19
4.3	Huojennus lahjaveroon	20
4.4	Liiketoiminnan edelleen luovuttamiseen liittyvät rajoitukset	20
5	Yrityksen arvonmääritys.....	21
5.1	Tuottoarvoperusteinen arvonmääritys	21
5.2	Substanssiarvo	21
5.3	Käypä arvo.....	22
5.4	Markkinaperusteinen arvonmääritys	23
6	Sukupolvenvaihdos kohdeyrityksessä	24
6.1	Kohdeyritys.....	24
6.2	Arvonmääritys.....	24
6.3	Osakekauppa käypään arvoon	26
6.4	Substanssikauppa	26
6.5	Lahja	27
6.6	Lahjanluonteinen kauppa.....	29
6.7	Tulosten yhteenveto	31
6.8	Pohdinta.....	34
	Lähteet.....	36

Liitteet

Liite 1	Kirjallinen haastattelu yrityskaupoista Pohjois-Karjalassa
Liite 2	Suullinen haastattelu luopujan näkemyksistä sukupolvenvaihdokseen liittyen
Liite 3	Tase-erittelyt
Liite 4	Kirjanpitoarvon laskeminen

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta

Yrittäjälle oma yritys on kuin oma lapsi, sillä sitä on hoidettu ja kasvatettu huolellisesti jopa vuosikymmeniä. Noin joka kymmenes yritys ei koskaan tule julkiseen myyntiin, koska jatkaja on löytynyt omasta perhepiiristä. Tällöin puhutaan sukupolvenvaihdoksesta. Sukupolvenvaihdos tarkoittaa yrityksen siirtämistä samaan perhepiiriin kuuluvalla henkilöllä tai henkilöillä siinä tapauksessa, että henkilö jatkaa yritystoiminnan harjoittamista. Usein sukupolvenvaihdosta vitkutellaan turhan pitkään, vaikka jatkaja kannattaisi sitouttaa yritykseen sekä aloittaa sukupolvenvaihdosprosessi hyvissä ajoin. (Tuomainen 2021, 20; Juusela & Tuominen 2018, 13.)

Pohjois-Karjalassa tapahtuu vuosittain noin 200 yrityskauppaa, jotka on toteutettu joko osakekauppana tai substanssikauppana. Näistä sukupolvenvaihdoksia on noin 10-15 %. Pohjois-Karjalan alueella suosituin tapa tehdä sukupolvenvaihdos on osakekauppa, joko lahjanluonteisena kauppana tai täysihintaisena kauppana. Näissä kaupoissa koko yrityksen toiminta, varallisuus ja sopimukset siirtyvät suoraan jatkajalle. Sukupolvenvaihdoksen toteuttamisessa suositellaan aina käytettäväksi asiantuntijan kuten juristin apua, sillä verotukseen liittyvät asiat voivat olla monimutkaisia. (Saastamoinen 2022.)

Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos valikoitui opinnäytetyön aiheeksi sen kiinnostavuuden, asian ajankohtaisuuden sekä aiheen läheisyyden vuoksi. Opinnäytetyö tehdään toimeksiantona Pohjois-Karjalan alueella toimivalle kuljetus- ja maansiirtoalan yritykselle. Opinnäytetyö antaa kohdeyritykselle uutta tietoa ja näkökulmia liittyen sukupolvenvaihdokseen, mikäli se halutaan toteuttaa tulevaisuudessa.

Yrityksen omistussuhteet muuttuvat sukupolvenvaihdoksessa. Toimintaa jatkaa usein yrityksestä luopujan lapsi tai muu lähisukulainen omistajan elinaikana tai hänen kuoltuaan. Sukupolvenvaihdos on niin haluttaessa tarkasti suunniteltu

prosessi, jossa on mukana paljon asenteita, tunteita sekä sosiaalisia ja kulttuurillisia paineita. Kyseessä on samalla myös monipuolinen juridinen tapahtuma, johon liittyy paljon erityyppisiä henkilöstö- ja rahoituskysymyksiä. Verotus ohjaa omalta osaltaan sukupolvenvaihdosta niin suunniteltaessa kuin toteuttaessa. (Immonen & Lindgren 2017, 15.)

Sukupolvenvaihdosprosessin tulisi sisältää niin jatkajan kuin yrityksen valmistautumisen toiminnan jatkumiseen. Tärkeää on myös pyrkiä turvaamaan luopuvan yrittäjän taloudellinen asema sukupolvenvaihdoksen jälkeen. Vanha yrittäjä luopuu sukupolvenvaihdoksen yhteydessä usein elämäntyöstään ja samaan aikaan jatkaja sitoutuu luovutettavaan yritykseen sekä sen toimintaan useiksi vuosiksi eteenpäin. (Immonen & Lindgren 2017, 17.)

Monet tekijät vaikuttavat siihen, mikä luopumismuoto valitaan sukupolvenvaihdokseen. Vastikkeellinen kauppa tulee kyseeseen silloin, kun yrittäjä tarvitsee tai haluaa luovutuksesta rahaa. Jos raha ei ole ensimmäinen prioriteetti, tällöin yritys voidaan lahjoittaa vastikkeetta tai myydä edullisesti jatkajalle. Lahjoituksen mahdollisuuteen vaikuttaa myös luonnollisesti luovuttajan ja jatkajan välinen suhde. Merkitystä luopujan verotuksen kannalta on sillä, kuinka monessa erässä luovutus tapahtuu. Luovutus on mahdollista toteuttaa kerralla tai vaiheittain. Veroseuraamukset ovat usein tärkeässä roolissa sukupolvenvaihdosta suunniteltaessa, mutta niiden ei tulisi yksin määrätä luopumisen muotoa. Olenaisinta on tavoitteen asettaminen sukupolvenvaihdokselle, jonka jälkeen voidaan alkaa suunnittelemaan alhaisinta mahdollista verorasitusta. Tavanomainen verosuunnittelu on täysin hyväksyttyä, sallittua ja suositeltavaa menettelyä. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että veroseuraamusten täydellinen minimointi ei ole välttämättä yhtä tärkeää kuin toiminnan sujuvuuden varmistaminen. (Lakari 2021, 15–16, 132.) Näin ajatellaan myös kohdeyrityksessä. Verojen minimointi on yksi kriteeri, mutta ei ainoa tavoite, johon pyritään sukupolvenvaihdoksessa. (Yrittäjä 2022a.)

Sukupolvenvaihdos ei etene aina suoraviivaisesti ja hyvinkin suunniteltu sukupolvenvaihdos voi kestää jopa kymmenen vuotta. Prosessissa on mukana luopujan ja jatkajan lisäksi muitakin perheenjäseniä sekä yrityksen sidosryhmiä.

Näillä kaikilla on omat odotuksensa sukupolvenvaihdosprosessin lopputuloksesta. Vanhemmilla on usein toive, ettei sukupolvenvaihdos rikkoisi perheenjäsenten välisiä suhteita. Sukupolvenvaihdosta voidaan pitää onnistuneena, kun yritys ja perhe voivat sen jälkeen hyvin. Onnistuminen sukupolvenvaihdoksessa vaatii jokaiselta osapuolelta kunnioitusta sekä arvostusta, mikä edellyttää luottamusta, kommunikaatiota ja avoimuutta uuden oppimiselle ja uusille näkökulmille. (Elo-Pärssinen & Heinonen 2019, 151–152.)

1.2 Opinnäytetyön tavoite ja rajaus

Opinnäytetyössä perehdytään eri tapoihin, joilla sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa pienessä osakeyhtiössä. Opinnäytetyön tavoitteena on lisäksi selvittää sukupolvenvaihdoksesta aiheutuvat veroseuraamukset sekä selvittää, millaisia sukupolvenvaihdoshuojennuksia on mahdollista saada. Jokaisessa yrityksessä sukupolvenvaihdos on yksilöllinen tapahtuma. Sukupolvenvaihdoksen verotuskysymykset voivat koskea varainsiirtoverotusta, arvonlisäverotusta, tuloverotusta sekä perintö- ja lahjaverotusta. Veroseuraamusten on mahdollista kohdistua yritystoiminnasta luopuvan ja jatkavan osapuolen lisäksi luovutettavaan yritykseen. (Vero 2020.)

Opinnäytetyön aihe rajataan koskemaan ainoastaan yksityisen, mikrokokoiseksi luokitellun osakeyhtiön sukupolvenvaihdosta. Mikroyritys on kirjanpitovelvollinen, jonka päättäneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella enintään yksi seuraavista rajoista ylittyy; taseen loppusumma on 350 000 euroa, liikevaihto on 700 000 euroa tai yrityksen palveluksessa on keskimäärin kymmenen henkilöä (Leppiniemi 2017). Rahoituksen järjestämiseen tai perintöasioihin opinnäytetyössä ei tulla ottamaan kantaa eikä myöskään mahdollisiin yritysjärjestelyihin ennen sukupolvenvaihdosta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia eri vaihtoehtoja sukupolvenvaihdokselle osakeyhtiössä on?
2. Millaisia verohuojennuksia on mahdollista saada sukupolvenvaihdoksen yhteydessä?
3. Mitkä sukupolvenvaihdoksen tavat voisivat tulla kyseeseen kohdeyrityksen kohdalla?

1.3 Menetelmät

Opinnäytetyö toteutetaan toiminnallisena työnä, jossa ratkaisua etsitään jo olemassa olevaan tehtävään. Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja työn tuloksena esitellään toimeksiantajayritykselle sukupolvenvaihdokseen soveltuvia vaihtoehtoja. (Karelia-ammattikorkeakoulu 2022.) Työssä hyödynnetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, joka mahdollistaa monenlaiset ratkaisut. Näin ollen ei ole yhtä oikeaa tapaa tehdä laadullista tutkimusta. Tutkitavasta ilmiöstä tulee omanlaisensa versio tämän tutkimusmenetelmän avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Opinnäytetyön kohteena olevien tutkittavien on pystyttävä luottamaan siihen, että heidän anonymiteettinsä säilyy. Kohdeyrityksen tai yrittäjän nimeä ei tulla julkaisemaan. Tutkittaville kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta sekä vaikutuksista avoimesti. Täydellinen puolueettomuus ei ole mahdollista työtä tehdessä, sillä omaa ajattelua ei ole mahdollista sulkea kokonaan pois. Tärkeää on, että työtä tehdessä tiedostaa aktiivisesti omat uskomuksensa sekä asenteensa. Työtä tehdessä pyritään parhaan mukaan toimimaan niin, etteivät nämä asenteet ja uskomukset vaikuta liikaa työhön tai lopputulokseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Aineistona työssä käytetään kirjallisuutta, Internet-lähteitä, verohallinnon ohjeita, haastatteluja sekä yrityksen tilinpäätösaineistoja. Haastattelut toteutetaan kirjallisina sekä suullisina. Haastattelut kohdennetaan kohdeyrityksen luopujaan sekä ulkopuoliseen yritysasiantuntijaan, joka on perehtynyt omistajanvaihdoksiin sekä yrityskauppoihin. Asiantuntijalta saadaan ajantasaista

taustatietoa Pohjois-Karjalan alueelta aiheeseen liittyen. Opinnäytetyö tehdään viimeisimpien tilinpäätöstietojen ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan, joten tutkimushetkellä tieto on luotettavaa. Mikäli tutkimus tehtäisiin toistuvasti tulevina vuosina, tulokset muuttuvat esimerkiksi tilinpäätöstietojen muuttuessa, jolloin tätä tutkimusta ei voida pitää enää luotettavana (Stat 2022).

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Aiheesta on löydettävissä paljon aikaisempaa tutkimustietoa, sillä aihe on koko ajan ajankohtainen ja kiinnostaa monia. Sukupolvenvaihdosaiheisia opinnäytetöitä on tehty niin osake- ja henkilöyhtiöille, toiminimille sekä metsätiloille ja maataloille. Tarkasteluun tavoitteiden ja tuloksien osalta on otettu kolme osakeyhtiöiden sukupolvenvaihdoksista kertovaa opinnäytetyötä eri vuosilta.

Hännisen (2013) opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää rakennusosalalla toimivan osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen toteuttamisvaihtoehdot sekä niiden veroseuraamukset sekä lisäksi tavoitteena on selvittää luopujan ja jatkajan kannalta paras vaihtoehto toteuttaa sukupolvenvaihdos kohdeyrityksessä. Työssä on myös asetettu yhdeksi tutkimusongelmaksi, kuinka sukupolvenvaihdos on mahdollista toteuttaa mahdollisimman pienin veroseuraamuksin. Opinnäytetyössä tuodaan esille eri vaihtoehdot sukupolvenvaihdokseen sekä niiden veroseuraamukset. Opinnäytetyön tuloksissa todetaan, että paras tapa toteuttaa sukupolvenvaihdos kohdeyrityksessä on osakekauppa. Tässä osakekaupassa vastikkeen tulee olla yli puolet osakkeiden käyvästä arvosta. Tätä valintaa perustellaan niin, että luopuja saa osakkeistaan kohtuullisen korvauksen sekä sukupolvenvaihdoshuojennusten soveltuessa luopujalle ei synny veroseuraamuksia ja jatkajan tulee maksaa veroja ainoastaan kauppahinnasta varainsiirtoveron muodossa. (Hänninen 2013, 7–8, 47–48.)

Tuohimaan (2019) opinnäytetyön tavoitteena on laskea arvonmäärityksen avulla sukupolvenvaihdoksen toteuttamisvaihtoehtojen veroseuraamuksia. Kohdeyrityksenä opinnäytetyössä on pieni, osakeyhtiömuotoinen it-alan yritys, jonka omistaja haluaa saada selville toteutusvaihtoehdon, jossa olisi pienimmät

veroseuraamukset. Tuloksista selviää, että pienimmät veroseuraamukset kohdeyritykselle tulisi lahjanluonteisesta kaupasta, jossa vastikkeen suuruus olisi 51 %. Sukupolvenvaihdoshuojennuksilla on huomattava merkitys veroseuraamuksiin. Työssä yrityksen arvo on laskettu substanssi- ja tuottoarvomenetelmällä, mutta johtopäätöksissä todetaan, että arvonmääritys ei ole todellinen, sillä tuloslaskelmaa ja tasetta ei ole oikaistu, joka vaikuttaa lopulliseen tulokseen. (Tuohimaa 2019, 6–7, 25.)

Mäkeläisen (2020) opinnäytetyön tavoitteissa ei painoteta veroseuraamusten selvittämistä kuten kahdessa edellä mainitussa työssä. Työn päätavoite on selvittää sukupolvenvaihdosprosessi osakeyhtiömuotoiselle kohdeyritykselle. Tavoitteena on perehtyä siihen, mikä kaikki vaikuttaa sukupolvenvaihdosprosessiin sekä mitä se vaatii onnistuakseen. Opinnäytetyö ei sisällä laskelmia kohdeyrityksestä. Lopputuloksena on siis tietopaketti, jota voitaisiin käyttää ohjeena sukupolvenvaihdoksessa yleisesti. (Mäkeläinen 2020, 2, 29.)

1.5 Rakenne

Opinnäytetyön tietoperusta alkaa luvusta kaksi sukupolvenvaihdoksen toteutamisvaihtoehtojen esittelyllä, jonka jälkeen siirrytään käsittelemään näiden vaihtoehtojen verotusta luvussa kolme. Luvussa neljä käydään läpi sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset, jotka liittyvät tuloverotukseen sekä lahjavero-
tukseen. Lisäksi kyseisessä luvussa käsitellään ennakkoratkaisua sekä liiketoiminnan edelleen luovuttamiseen liittyviä rajoituksia.

Luvussa viisi käsitellään yrityksen arvonmääritystä. Siinä esitellään tavat, joilla arvonmääritys voidaan toteuttaa. Tämän jälkeen alkaa kohdeyritykseen liittyvä osuus luvussa kuusi, jossa kohdeyritys esitellään lyhyesti ja sen arvo määritetään. Näiden jälkeen ovat laskelmat teoriaosuudessa esille tuoduista sukupolvenvaihdoksen vaihtoehtoista. Lisäksi lasketaan veroseuraamukset kohdeyrityksen arvoilla kullekin vaihtoehdolle. Lopuksi esitellään tulosten yhteenveto sekä pohdinta.

2 Sukupolvenvaihdoksen toteuttamisvaihtoehdot

2.1 Osakekauppa

Sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa vastikkeellisena yrityskauppana. Vastikkeelliset järjestelyt tulevat erityisesti kysymykseen silloin, kun jatkaja ei ole luovuttajan sukulainen tai lähipiiriin kuuluva. Kuitenkaan ei ole olemassa estettä sille, ettei sukupolvenvaihdosta voisi toteuttaa myös yrityskauppana, mutta tällöin luovutus tapahtuu useimmiten markkinaehtoista hinnoittelua edullisemmalla hinnalla. Näin ollen toteutustapa on yleisimmin lahjoitus tai lahjoituksen ja vastikkeellisen kaupan yhdistelmä. (Juusela & Tuominen 2018, 29.)

Myytävän yrityksen ollessa osakeyhtiömuotoinen, kaupan kohteena on yrityksen osakekanta. Tällöin puhutaan osakekaupasta. Yrityskaupassa sovitaan maksettavasta vastikkeesta, jonka ostaja maksaa myyjälle. Myyjäosapuolen näkökulmasta vastikkeen olisi hyvä olla mahdollisimman korkea. Perusmuotoisessa yrityskaupassa vastike on rahaa. Vastikkeella voidaan tarkoittaa myös muuta omaisuutta, jolloin kyseessä on vaihtokauppa. (Lakari 2021, 10.)

2.2 Substanssikauppa

Kun ostaja on kiinnostunut ainoastaan yrityksen tietystä liiketoimintaosa-alueesta sekä siihen liittyvästä yritysvarallisuudesta, tällöin voidaan tehdä koko yrityksen myymisen sijasta liiketoiminta- eli substanssikauppa. Tällaisessa substanssikaupassa yrityksestä myydään ainoastaan tiettyyn liiketoiminta-alueeseen liittyvää varallisuutta. Substanssikaupassa myyjäyritys saa kauppahinnan sitä vastaan, että luovuttaa ostajalle sovitun mukaisen liiketoiminnan, joka yleensä on muun muassa vaihto-omaisuutta, kalustoa ja sopimuksia. (Lakari 2021, 11.)

Ostajan näkökulmasta siirtyvien konkreettisten tase-erien arvon ylittävä osa kauppahinnasta on suoritus yrityksen liikearvosta. Kyseessä on niin sanottu

goodwill-arvo, joka tarkoittaa sitä, että myyjä on toimintansa aikana vakiinnuttanut toiminnan sekä tehnyt liikepaikan, tuotteet ym. tutuiksi ja houkutteleviksi asiakkaille. Ostajan on mahdollista vähentää maksamansa kauppahinnan kaluston osalta normaaleina vuotuisina menojäännöspoistoina. Vaihto-omaisuuteen kohdistuva hankintameno voidaan poistaa sitä mukaan, kun vaihto-omaisuutta myydään ja goodwill-osuuden eli liikearvon poisto tapahtuu tasapoistoina. Ostaja hyötyy tulevana vuosina liikearvosta suoritetusta kauppahinnan osasta, joten sitä ei ole mahdollista vähentää kerralla kaupantekovuoden menona. Goodwill-arvon poistoaika on tyypillisesti viisi tai kymmenen vuotta. (Lakari 2021, 11.) Ostaja haluaa usein ostaa mieluummin liiketoiminnan kuin koko yrityksen osakekannan mahdollisten historiallisten riskien sekä helppouden vuoksi. Tällöin ostaja on vastuussa ainoastaan yrityksen tulevaisuudesta sekä hänen riskinsä on rajoitettu. (Finnvera 2022.)

2.3 Lahja

Kaikilla halukkailla jatkajilla ei ole välttämättä mahdollisuutta ostaa yhtiön osakkeita. Varsinkin silloin, jos luopujalla on erittäin hyvä taloudellinen tilanne ja varallisuusasema, ei luopujalla ole suurta intressiä saada korkeinta korvausta yrityksestä. Tällä hetkellä trendinä onkin, että yhä useampi sukupolvenvaihdos toteutetaan lahjoituksena tai ennakkoperintönä. Tätä selittää osaltaan Suomen tämänhetkinen, melko kohtuullinen perintö- ja lahjavero 1. veroluokassa, johon kuuluvat muun muassa rintaperilliset. (Tuomainen 2021, 20; Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940, 19 a §.)

Luovuttajalle ei tule veroseuraamuksia, jos yritys annetaan lahjaksi. Sen sijaan lahjansaajan tulee maksaa lahjaveroa. Lahjaverot määrätään lahjana annettavan yrityksen käyvän arvon mukaan, jos sukupolvenvaihdoshuojennussäännöksiä ei voida soveltaa. Kun yrityksen omaisuudesta vähennetään velat, saadaan yrityksen substanssiarvo ja tätä pidetään vähintään yrityksen käypänä arvona. On mahdollista, että verovelvollinen joutuu joskus hakemaan muutosta liian korkeana pitämäänsä lahjaveropäätökseen, sillä Verohallinnon määrittelemä tuotoarvotekijä voi korottaa yrityksen arvoa. (Lakari 2021, 12.)

2.4 Lahjanluonteinen kauppa

Sukupolvenvaihdos on mahdollista toteuttaa myös lahjanluonteisena kauppana, jolloin kyse on osakekaupasta eikä lahjasta. Yritystoiminnan jatkaja maksaa luopuvalle yrittäjälle osakkeista kauppahinnan, mutta tämä hinta alittaa osakkeiden käyvän arvon. Lahjanluonteinen kauppa on hyvä vaihtoehto silloin, jos yritystoiminnasta luopuja haluaa korvauksen yrityksen osakkeista luopumisesta. Lahjanluonteista kauppaa käytetään usein vaihtoehtona, kun kaikki perilliset eivät jatka yritystoimintaa eikä yhtä perillistä haluta suosia perusteettomasti muiden kustannuksella. (Hoffström 2017.)

Mikäli kauppahinta on enintään 75 % eli 3/4 omaisuuden käyvästä arvosta, kyse on lahjanluonteisesta kaupasta ja tällöin on mahdollisuus, että lahjaveroa täytyy maksaa. Lahjanluonteisessa kaupassa lahjan arvoksi katsotaan omaisuuden käyvän arvon ja maksetun kauppahinnan välinen erotus. Kaikki rahanarvoiset suoritukset, jotka ostaja antaa myyjälle kaupan vuoksi katsotaan kauppahinnaksi eli vastikkeeksi. Vastikkeeksi luetaan muun muassa raha, myyjän velat, jotka ostaja ottaa vastattavakseen ja omaisuus, jonka ostaja antaa myyjälle vaihdossa. Lisäksi vastikkeeksi voidaan katsoa edut, jotka ostajan on myöhemmin suoritettava myyjälle. (Vero 2022a.)

3 Verotus

3.1 Osakekaupan verotus

Myyjän tulee yleensä maksaa luovutusvoitosta veroa. Luovutusvoitto katsotaan pääomatuloksi, mikäli myyjänä on luonnollinen henkilö tai kuolinpesä. Pääomatuloja verotetaan siten, että 30 000 euroon saakka määrätään 30 % veroa ja mikäli vuotuiset pääomatulot ylittävät 30 000 euroa, veroprosentti on tällöin 34. Myyjän saama luovutusvoitto voi olla myös joissain sukupolvenvaihdostilanteissa verovapaa. Tähän vaaditaan riittävän läheistä sukulaisuussuhdetta myyjän ja ostajan välillä ja tarpeeksi pitkää yrityksen omistusaikaa ennen luovu-

tusta. Kun myytävä yritys on osakeyhtiömuotoinen, osakkeet ovat arvopapereita, jolloin ostajan on maksettava varainsiirtovero. Varainsiirtoveron määrä on 1,6 % kauppahinnasta. Varainsiirtovero on maksettava kahden kuukauden kuluessa kauppakirjan allekirjoittamisesta. (Varainsiirtoverolaki 991/2012, 20 §; Lakari 2021, 10.)

Tuloverolain 48 § kertoo edellytykset myyjän sukupolvenvaihdoshuojennukselle. Pykälän mukaan sukupolvenvaihdoshuojennus on mahdollinen silloin, kun ostaja on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa joko myyjän lapsi tai tämän rintaperillinen, myyjän sisarus, sisar- tai velipuoli. Saadakseen verovapauden, myyjän on täytynyt omistaa luovutettava yritys tai osa siitä vähintään kymmenen vuotta. Lisäksi verovapaus edellyttää yrityksen myymisen riittävän isoissa osissa, joka tarkoittaa, että osakkeiden täytyy oikeuttaa vähintään 10 prosentin omistusosuuteen luovutuksen kohteena olevassa yrityksessä. (Tuloverolaki 1251/2009, 48 §, 3; Lakari 2021, 27–28.)

3.2 Substanssikaupan verotus

Substanssikaupassa syntyvä myyntitulo tulee yritykselle ja näin ollen myös kaupasta aiheutuvat veroseuraamukset tulevat yritykselle, ei yrityksen omistajille (Osakeyhtiölaki 624/2006, 2 §). Saadut varat voidaan siirtää omistajille tavanomaisin varojenjakosäännöksiin tai esimerkiksi palkan muodossa. Tase-erien poistamattomat menojäännökset voidaan vähentää myyjänä olevan yrityksen saamasta kauppahinnasta verotuksessa. Myyjäyrityksen verotettavaksi tuloksi tuloutuu loppuosa kauppahinnasta, joka on voittoa. (Tuloverolaki 728/2004, 46 §; Lakari 2021, 11.)

Yritykselle liiketoiminnan myynti on normaali veronalainen luovutus. Taseen omaisuuserille jaetaan kauppahinta markkinaehtoisesti niin, että tase-erille kohdentumaton osa kauppahinnasta katsotaan liikearvoksi. Varaukset purkautuvat substanssikaupassa ja koska omaisuuserien luovutushinnat ovat veronalaista tuloa, niistä voidaan vähentää omaisuuserien verotuksessa poistamattomat hankintamenot. (Tuloverolaki 1237/2013, 46a §; Juusela & Tuominen 2018, 45.)

Vuodesta 2020 alkaen EVL- ja TVL-tulolähdejaottelu on poistunut osalta yhteisöjä kuten osakeyhtiöiltä sekä osuuskunnilta. Verotettava tulo lasketaan elinkeinoverolain mukaan riippumatta yhteisön harjoittaman toiminnan luonteesta. (Elinkeinoverolaki 308/2019, 2 §; Vero 2022b.)

Yhtiöverokannan mukaan substanssikaupan tulosta verotetaan 20 prosentin mukaan (Tuloverolaki 1323/2016, 124 §). Mikäli yrityksellä on verotuksessa vahvistettuja tappioita, nämä tappiot on mahdollista vähentää substanssikaupan luovutusvoittoa laskettaessa. Substanssikaupassa luovuttavan yrityksen verotappiot eivät kuitenkaan siirry ostajalle. Liiketoiminnan luovutushinnat ja mahdollinen voitto kertyvät siis substanssikaupassa yhtiölle eivätkä sen omistajalle toisin kuin osakekaupassa. (Juusela & Tuominen 2018, 45–46.)

Substanssikauppa on arvonlisäverotuksen soveltamisalan ulkopuolinen toimi eli liikkeeseen kuuluvien palvelujen ja tavaroiden luovutus ei ole arvonlisäverolaissa tarkoitettua myyntiä. Tämä edellyttää kuitenkin, että AVL 19a §:ssä säädetyt liikkeen luovutuksen edellytykset täyttyvät. Verottomuuden ehtona on liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvan palvelujen tai tavaroiden luovutus toiminnan jatkajalle, joka ryhtyy käyttämään niitä vähennykseen oikeuttavassa tarkoituksessa. Mikäli tavaroita tai palveluja osittainkin käytetään muuhun kuin vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen, luovutusta pidetään verollisena myyntinä. Jatkajan velvollisuutena on antaa luopujalle selvitys siitä, kuinka palveluja tai tavaroita aiotaan käyttää liiketoiminnassa. (Arvonlisäverolaki 453/2005, 19a §; Juusela & Tuominen 2018, 46.)

3.3 Lahjan verotus

Lähisukulaisille annetuista lahjoista lahjaveron määrä on 0–17 % lahjan arvosta. Korkeimmillaan lahjavero saattaa nousta 33 %:iin lahjan arvosta, mikäli lahjan antaja ja saaja eivät ole keskenään sukua tai ovat enintään todella kaukaista sukua. Lahjaveroon on mahdollista saada huojennusta sukupolvenvaihdostilanteissa. (Lakari 2021, 12.)

Lahjavero määräytyy osakkeiden käyvän arvon perusteella. Käypä arvo tarkoittaa omaisuuden todennäköistä luovutushintaa toisistaan riippumattomien osapuolien välillä (Perintö- ja lahjaverolaki 1144/2005, 9 §). Verohallinto päivittää vuosittain osakkeiden käyvän arvon määrittämisen ohjeita. Mikäli vastikkeettoman tai alihintaisen luovutuksen tarkoituksena on esimerkiksi palkitseminen työsuhteessa tai se katsotaan muutoin vastikkeeksi jostakin, syntyy lahjan sijaan tuloverotuksessa verotettavaa tuloa. (Vero 2020.)

Lahjansaajan on maksettava 5000 euron arvoisista sekä sitä arvokkaammista lahjoista lahjaveroa (Veronmaksajat 2021). Henkilöverotuksessa lahjansaajat jaetaan kahteen veroluokkaan riippuen saajan sukulaisuussuhteesta lahjantajaan. Ensimmäinen veroluokka on edullisempi. (Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940, 19a §; Vero 2022c.) Taulukossa 1 on esitelty ensimmäisen veroluokan lahjaverosteikon luvut vuodelta 2022.

Lahjan arvo (€)	Vero alarajan kohdalla (€)	Veroprosentti ylimenevästä osasta (%)
5 000–25 000	100	8 %
25 000–55 000	1 700	10 %
55 000–200 000	4 700	12 %
200 000–1 000 000	22 100	15 %
1 000 000 –	142 100	17 %

Taulukko 1. 1. veroluokan lahjaverosteikko (Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940, 19a §; Vero 2022c).

1. veroluokka koskee lahjansaajaa, joka on
- puoliso avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa
 - avopuoliso, jos hänellä on (tai on ollut) yhteinen lapsi lahjanantajan kanssa tai hän on aikaisemmin ollut avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa lahjanantajan kanssa
 - oma lapsi, lapsenlapsi, vanhempi, isovanhempi jne. eli perillinen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa – adoptiolapset ja -vanhemmat ovat samassa asemassa kuin biologiset sukulaiset
 - aviopuolison tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevan puolison lapsi, lapsenlapsi jne. eli perillinen suoraan alenevassa polvessa
 - kuolleen aviopuolison lapsi
 - entisen aviopuolison lapsi – myös silloin, jos lahjanantaja tai lapsen vanhempi on solminut uuden avioliiton. (Vero 2022c.)

Toiseen veroluokkaan kuuluu lahjansaaja, joka on muu kuin ensimmäisessä veroluokassa mainittu sukulainen. Näitä ovat esimerkiksi sisarukset tai sisarus-ten lapset. Toiseen veroluokkaan kuuluvat myös perheen ja suvun ulkopuoliset henkilöt kuten ystävät. Taulukossa 2 on esitelty toisen veroluokan lahjavero-asteikon luvut vuodelta 2022. (Vero 2022c.)

Lahjan arvo (€)	Vero alarajan kohdalla (€)	Veroprosentti ylimenevästä osasta (%)
5 000 – 25 000	100	19 %
25 000 – 55 000	3 900	25 %
55 000 – 200 000	11 400	29 %
200 000 – 1 000 000	53 450	31 %
1 000 000 –	301 450	33 %

Taulukko 2. 2. veroluokan lahjaveroasteikko (Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940, 19a §; Vero 2022c).

Lahjavero koskee myös kolmen vuoden aikana saatuja lahjoja samalta lahjoittajalta. Mikäli näiden yhteenlaskettu arvo on 5 000 euroa tai enemmän, lahjan saajan täytyy tehdä lahjaveroilmoitus. Ilmoitus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa lahjan saamisesta. (Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940, 20 §; Valtiovarainministeriö 2022.)

3.4 Lahjanluonteisen kaupan verotus

Perustilanteessa kauppaa pidetään verotuksen näkökulmasta lahjanluonteisena, mikäli alennusta annetaan 25 % tai enemmän kaupan kohteena olevan yrityksen käyvästä arvosta. Perintö- ja lahjaverolain 18 §:n toisen momentin mukaan kauppahinnan on oltava enemmän kuin 75 % käyvästä arvosta, sillä muutoin koko annettu alennus verotetaan ostajan myyjältä saamana lahjana. Myyjän luovutusvoittoverotuksessa voi olla haittaa, mikäli kauppahinta on liian alhainen. (Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940, 18 §, 2; Lakari 2021, 13.)

Lahjanluonteisten luovutusten kohdalla vähennyskelpoiseksi hyväksytään vain osa todellisesta hankintamenosta eli luovutus jaetaan verotuksellisesti lahjan ja kaupan osuuksiin. Esimerkkinä kaupan kohteen käypä arvo on ollut 100 ja kauppahinnaksi on sovittu vain 30. Tällöin ostajan lahjaveron perusteeksi jää 70 ja myyjän luovutusvoittoverotuksessa kaupan kohteen hankintamenosta hyväksytään vähennyskelpoiseksi vain 30 %. Sukupolvenvaihdostilanteita koskeva huojennussääntö sallii antamaan kauppahinnasta yllä todettua suuremman alennuksen, jolloin alennusta ei katsota ostajan myyjältä saamaksi lahjaksi. Näin myyjälle ei synny yllä todettua ongelmaa liittyen luovutusvoiton laskentaan. (Lakari 2021, 13.)

4 Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset

4.1 Ennakkoratkaisu

Verohallinnolta on hyvä hakea kirjallinen ennakkoratkaisu ennen järjestelyihin ryhtymistä varsinkin, jos kysymys on taloudelliselta intressiltään merkittävästä operaatiosta. Ennakkoratkaisulla pystytään selvittämään esimerkiksi, hyväksytäänkö jokin yritysjärjestely elinkeinoverolain mukaiseksi vai katsooko Verohallinto jostakin järjestelystä syntyvän jollekin osapuolelle peiteltyä osinkona verotettavaa etua. Verotus toimitetaan ennakkoratkaisun mukaan, jos verovelvollinen niin vaatii. Kirjallisen ennakkoratkaisun arvo on siinä, että ratkaisun ollessa

myönteinen, voidaan järjestelyihin ryhtyä ja ratkaisun ollessa kielteinen, tiedetään alkaa miettiä toisia vaihtoehtoja. (Lakari 2021, 138.)

Ennakkoratkaisumenettelyn piirissä ovat myös tuloveroasioiden lisäksi perintöjä, lahjoja ja arvonlisäverotusta koskevat asiat. Tyypillisesti ennakkoratkaisuasia voi olla esimerkiksi sen selvittäminen, soveltuuko suunniteltuun yrityksen luovutukseen luovutuksensaajan sukupolvenvaihdoshuojennuksia koskeva perintö- ja lahjaverolain säännöstö. Vaihtoehtoisesti Keskusverolautakunta voi antaa tulo- tai arvonlisäveroa koskevan ennakkoratkaisun, mikäli asialla on laajempaa merkitystä verotuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi muissa samanlaisissa tapauksissa. (Arvonlisäverolaki 542/1996, 190 §; Lakari 2021, 138.)

4.2 Tuloverotuksen huojennukset

Luopuvan yrittäjän sekä yritystoiminnan jatkajan on mahdollista saada merkittäviä verohuojennuksia, mikäli tietyt reunaehdot täyttyvät. Osakeyhtiössä osakkeenluovuttajan on mahdollista saada tuloverotukseensa huojennusta. Mahdollinen luovutusvoitto, joka luovutuksesta syntyy, on kokonaan verovapaata tuloa, mikäli verohuojennukset soveltuvat sukupolvenvaihdokseen. Varainsiirtovero osakkeidenluovutuksesta tulee toki ostajan maksettavaksi. Mikäli yrityksen osakkeet lahjoitetaan, voi lahjansaaja saada huojennusta hänelle määrättävään lahjaveroon. (Accountor 2022.)

Luovutuksen saajan tulee jatkaa yritystoimintaa ja jatkajalle on luovutettava kerralla vähintään 10 % omistus yrityksestä, jotta sukupolvenvaihdosta koskevat verohuojennukset tulevat sovellettaviksi. Tuloverotusta koskevan huojennuksen edellytyksenä on lisäksi, että yhtiöosuus on omistettu vähintään kymmenen vuotta sekä yhtiöosuuden luovuttajan ja jatkajan välillä on laissa määritelty sukulaisuussuhde. Verovapauden edellytyksenä on lain mukaan, että luovutuksen saajana on luovuttajan lapsi, lapsen rintaperillinen, luovuttajan sisarus, veli- tai sisarpuoli. Lain mukaan lapsella tarkoitetaan myös puolison lasta ja omaa tai puolison otto- tai kasvattilasta. (Tuloverolaki 1251/2009, 48 §, 3; Accountor 2022.)

4.3 Huojennus lahjaveroon

Sukupolvenvaihdoshuojennukset edellyttävät lahjaverotuksen osalta, että verohuojennusta vaaditaan ennen lahjaveron toimittamista. Yrityksen on lisäksi harjoitettava elinkeinoverolain mukaan verotettavaa liiketoimintaa. Pääsääntöisesti tämä tarkoittaa sitä, että sukupolvenvaihdosta koskevat verohuojennukset eivät koske sijoitus- ja holdingyhtiöiden sukupolvenvaihdoksia. (Perintö- ja lahjaverolaki 1110/1994, 55 §; Accountor 2022.)

Kauppahinnan tulee olla yli 50 % myytyjen osuuksien tai osakkeiden käyvästä arvosta, mikäli jatkajana on lähisukulainen, jotta jatkajan ei tarvitse maksaa yrityskaupasta lahjaveroa. Mikäli yritys myydään liian halvalla käypään arvoon nähden, ostaja joutuu maksamaan lahjaveroa. Laskettaessa lahjaveroa, yrityksen arvona käytetään 40 %:ia viimeisestä verotuksessa vahvistetusta nettovarallisuudesta. (Yrityskaupat 2022a.) Yleensä sukupolvenvaihdonhuojennukset edellyttävät sukulaisuussuhdetta, mutta perintö- ja lahjaverolain huojennussäännösten soveltaminen ei kuitenkaan tätä vaadi (Lakari 2021, 33).

4.4 Liiketoiminnan edelleen luovuttamiseen liittyvät rajoitukset

Yrityksen tai liiketoiminnan edelleen luovuttamiseen liittyy rajoitus sukupolvenvaihdoshuojennuksiin liittyen. Pääosaa liiketoiminnasta tai yhtiöosuutta ei saa myydä, lopettaa tai lahjoittaa ennen kuin viisi vuotta on kulunut kaupasta tai lahjasta. Verovapauden menettää ja jatkaja joutuu maksamaan huojennetut verot korotettuina, mikäli näin kuitenkin tapahtuu. (Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940, 55 §; Accountor 2022.)

Kun ostajan luovutusvoittoa lasketaan, hankintamenosta tai hankintameno-olettamasta tulee vähentää määrä, joka olisi verotettu luovutusvoittona myyjältä edellisen kaupan yhteydessä, mikäli siihen ei olisi sovellettu verovapaussäännöstä. Verohuojennuksen menettämällä ei ole vaikutusta alkuperäisen huojennuksensaajan verotuksessa, vaan se lisää jatkoluovuttajan luovutusvoiton määrää. Aiemmin mainittu viiden vuoden aikaraja alkaa ostokauppakirjan tekohet-

kestä ja päättyy myyntikauppakirjan tekemiseen. (Perintö- ja lahjaverolaki 729/2004, 21a §; Vero 2020.)

5 Yrityksen arvonmääritys

5.1 Tuottoarvoperusteinen arvonmääritys

Tuottoarvoperusteisen arvonmäärityksen lähtökohtana on nimensä mukaisesti tulevaisuuden tuotot. Analyysin lähtökohtana on aikaisempien vuosien tuotot ja odotukset tulevaisuuden kehityksestä eli mitä yritys tulisi todennäköisimmin tuottamaan uudelle omistajalle. Tuottoarvo määritetään aikaisempien vuosien tuloslaskelmien sekä realistisen tulosenusteen pohjalta. (Yrityspörssi 2022.)

Tulevaisuuden kassavirtojen kehittymistä pyritään arvioimaan historiallisilla tilinpäätösluvuilla, johdon antamilla budjeteilla sekä sisäisellä analyysillä toimialasta ja markkinoiden kehittymisellä. Yrityksen tuottoarvossa arvioidaan, kuinka paljon yritys tulisi lähivuosina tuottamaan uudessa omistuksessa. Realistiset tulosennusteet vaativat oikaisuja laskelmissa, jotka on tehtävä siitä huolimatta, että ne voivat huonontaa tai parantaa virallista tulosta. Oikaisuja tehtäessä asiantuntija-apu on monesti tarpeen. Tuottoarvossa ennustetut tuotot lasketaan yhteen nykyarvona tietyiltä seuraavilta vuosilta. Laskettavien tuottojen vuosimäärä sekä niiden suuruus riippuu useasta tekijästä, esimerkiksi toimialasta, rahoituksesta sekä yrityksestä itsestään. Kauppa on hinnaltaan tavallisesti houkutteleva, kun lasketaan yhteen alle kahden vuoden tuotot. Toisaalta esimerkiksi seitsemän vuoden tuotot saattavat aiheuttaa epäröintiä ostajaehdokkaassa, sillä silloin yritys on kallis. (Yrityspörssi 2022; Yrityskaupat 2022b.)

5.2 Substanssiarvo

Substanssiarvo eli yrityksen tasearvo lasketaan yrityksen varallisuuden mukaan. Yrityksen viimeksi päättyneen tilikauden taseen varoista vähennetään ta-

seen velat. Tällöin kyseessä on yleensä yrityksen minimihinta. Huomioitavaa on, että varat ja velat on oikaistava käypään arvoon, jolloin saadaan selville myytävänä olevien omaisuuserien markkina-arvot. Näitä omaisuuseriä voivat olla esimerkiksi tilat, tavarat, laitteet, vaihto-omaisuus sekä sijoitukset. Käypä arvo määritellään normaalisti tasearvon tai muun käytettävissä olevan informaation avulla. Substanssiarvo on nolla, jos yrityksen velat ylittävät varojen määrän. Se velkojen määrä, mikä ylittää varat, huomioidaan pienentävänä tekijänä käypää arvoa laskettaessa. (Yrityspörssi 2022.)

Substanssiarvo antaa tavallisesti minimiarvion yhtiön arvosta erityisesti yrityksen kohdalla, joka on kannattava. Substanssiarvo perustuu tavallisesti yrityksen historiallisiin arvoihin eikä substanssiarvomenetelmässä oteta huomioon tulevaisuuden tuotto-odotuksia. Substanssiarvoa käytetään usein tappiollisten yritysten arvonmääritykseen, sillä terveen ja toimivan yrityksen tuottoarvo on yleensä substanssiarvoa korkeampi. (Yrityspörssi 2022; Yrittäjät 2022.)

5.3 Käypä arvo

Käyvällä arvolla tarkoitetaan yrityksen tämänhetkistä arvoa ja se lasketaan substanssi- ja tuottoarvon avulla. Jos tuottoarvo on substanssiarvoa suurempi, tällöin käypä arvo on näiden kahden keskiarvo. Käyväksi arvoksi määräytyy ainoastaan substanssiarvo, mikäli tuottoarvo on sitä pienempi. Tässä tapauksessa kaupan kohteen hinta voi nousta niin korkeaksi, että kauppvoja ei pystytä toteuttamaan. Mikäli yritys on terve, sen tuottoarvo on tavallisesti substanssiarvoa korkeampi. Kaupan myötä ostaja saa tarvittavan yrityksen omaisuuden, jotta tulevaisuuden tuotot on mahdollista toteuttaa. (Yrityspörssi 2022.)

Yrityksen käyvän arvon laskeminen tuotto- ja substanssiarvon perusteella on kaavamaisista. Näin ollen arvonmäärittämisessä ei juuri huomioida yrityksen ja sen toimintaympäristön ominaispiirteitä. Arvonmääritysmenetelmästä riippumatta yrityksen minimiarvona verotuksessa käytetään substanssiarvon perusteella laskettua arvoa. (Heikkilä 2019.) Sukupolvenvaihdoksessa yritys luovutetaan useimmiten yritystoimintaa jatkavalle alle sen käyvän arvon. Kyseisissä ta-

pauksissa on tärkeää ottaa huomioon, että luovutuksen yhteydessä voi syntyä verotettavaa lahjatuloa. (Yrityspörssi 2022.)

5.4 Markkinaperusteinen arvonmääritys

Markkinaperusteisen arvonmäärityksen lähtökohtana käytetään jo olemassa olevaa tietoa saman toimialan sisällä tapahtuneista yrityskaupoista. Vertailuun otettavien yrityskauppojen tulisi olla mahdollisimman tuoreita sekä mieluusti samalta alueelta. Markkinaperusteinen arvonmääritys perustuu tunnuslukuanalyysiin, joka tehdään yleisimmin vertaamalla yrityskauppojen hintaa muun muassa käyttökatteeseen, omaan pääomaan, tilikauden tulokseen sekä liikevaihtoon ja -voittoon. (CapitalBox 2022.) Historiatietojen lisäksi markkinaperusteisessa arvonmäärityksessä otetaan huomioon myös yrityksen tulevaisuuden tuotot sekä kasvupotentiaali. Näin pyritään samaan mahdollisimman realistinen kuva yrityksen arvosta, ottaen huomioon myös tulevaisuuden kehitys. (Raitala 2021.)

Kauppahintojen vertailua tehdessä on hyvä ottaa huomioon kauppatapa, jolla yrityskauppa on tehty. Kauppatapa voi erottaa samanlaiset, saman alueen ja toimialan yritysten kauppahinnat toisistaan. Erityisesti pk-yrityksillä markkinaperusteisen arvon määritys voi olla haasteellista, sillä julkista tietoa vastaavanlaisista yrityskaupoista voi olla niukasti saatavilla. (CapitalBox 2022.)

6 Sukupolvenvaihdos kohdeyrityksessä

6.1 Kohdeyritys

Kohdeyritys on Pohjois-Karjalan alueella toimiva kuljetus- ja maansiirto alan yritys, jonka toiminta on alkanut vuonna 1951. Yrityksen toiminta on alkanut yhdestä kuorma-autosta, jolla on kuljetettu puuta. Jo 1990-luvulla yritykseen hankittiin maanrakennuskalustoa ja puunajosta luovuttiin 2002. Nykyisin yrityksen palveluihin kuuluu maa-ainesten myynti ja kuljetus, rakennusten pohjatyöt kuten salaojitus, sadevesiviemärointi sekä piharakentaminen. Lisäksi jätevesijärjestelmien teko ja rantojen ruoppaukset kuuluvat yrityksen toimenkuvaan. Maa-ainesten murskaustoiminta aloitettiin vuonna 2011, kun yritys valmisti itselleen moreeninmurskausvaunun, joka tänä päivänä tuottaa noin puolet yrityksen liikevaihdosta. (Yrittäjä 2022b.)

Yritys työllistää kaksi henkilöä, luopujan ja jatkajan sekä sesonkiaikaan kesäkuukausina käytetään tarvittaessa alihankkijoita. Tällä hetkellä luopuja vastaa maanrakennustöistä ja jatkaja murskaustoiminnasta. Yrityksen osakkeita on yhteensä 40 kappaletta ja osakekannasta luopuja omistaa 90 % ja jatkaja 10 %. Yritystoiminta siirtyi nykyiselle yrittäjälle perustajayrittäjältä perinnön kautta vuonna 2004. Tänä päivänä yritystoiminnassa on mukana jo kolmas sukupolvi, joka tuo mukanaan mahdollisuuden toiseen sukupolvenvaihdokseen. Tässä mahdollisessa sukupolvenvaihdoksessa luopujaa mietityttää eniten se, kuinka yrityksellä tulisi menemään taloudellisesti tulevaisuudessa ja kuinka yritystoiminta jatkuisi (Yrittäjä 2022a).

6.2 Arvonmääritys

Yrityksen käypä arvo lasketaan substanssi- ja tuottoarvon perusteella. Mikäli tuottoarvo on suurempi kuin substanssiarvo, käypä arvo on näiden keskiarvo. Käypä arvo on yrityksen substanssiarvon määrä, jos substanssiarvo on suurempi tai yhtä suuri kuin tuottoarvo. (Heikkilä 2019.) Kohdeyrityksen varallisuus-

luvut on otettu tilinpäätöstietojen tasearvoista, eivätkä ne poikkea Osuuspankilta saadun oikaistun tulos- ja taselaskelman arvoista (Osuuspankki 2022).

Yrityksen taseen loppusumma on 248 739,53 euroa ja velat 87 002,79 euroa. Kolmen viimeisimmän tilinpäätöksen tilikauden tulokset ovat 27 794,32 euroa, 34 975,06 euroa ja 24 075,89 euroa.

Substanssiarvo saadaan, kun varoista vähennetään velat:

Varat	248 739,53 €
<u>Velat</u>	<u>- 87 002,79 €</u>
Substanssiarvo	161 736,74 €

Tuottoarvomenetelmässä lasketaan ensin keskiarvo kolmen viimeisimmän tilikauden tuloksista, jonka jälkeen tulos jaetaan 15 %:n tuottovaatimuksella:

2022	27 794,32 €
2021	34 975,06 €
<u>2020</u>	<u>24 075,89 €</u>
Yhteensä	86 845,27 €

Keskiarvo	28 948,42 €
15 %:n tuottovaatimus	192 989,47 €

Tuottoarvomenetelmä antaa suuremman arvon kuin substanssiarvo, joten kyseisen yrityksen tilanteessa käypä arvo määräytyy tuotto- ja substanssiarvon keskiarvon perusteella:

Substanssiarvo	161 736,74 €
<u>Tuottoarvo</u>	<u>192 989,47 €</u>
Käypä arvo	177 363,11 €

6.3 Osakekauppa käypään arvoon

Yrityksestä luopuja myy osakkeensa, joita hänellä on 36 kappaletta toiminnan jatkajalle. Jatkaja omistaa tällä hetkellä neljä kappaletta yrityksen osakkeista. Kyseessä on luopujan vuonna 2004 vastikkeetta saatu perintö, joten hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty arvo, joka on ollut 1314,27 €/osake (Vero 2020; Yrittäjä 2022b).

Osakekanta	40 kpl	36 kpl
Kauppahinta	177 363,11 €	159 626,80 €
<u>Hankintameno</u>	<u>52 570,80 €</u>	<u>47 313,72 €</u>
Luovutusvoitto		112 313,08 €

Yrityksen osakkeista saatu luovutusvoitto on tässä tapauksessa myyjälle verovapaata TVL 48 §:n erityissäännöksen mukaan, sillä luovutuksen kohteena on vähintään 10 %:n omistusosuus, jatkaja on luopujan lapsi sekä omaisuus on ollut vähintään 10 vuotta myyjän omistuksessa (Tulooverolaki 1251/2009, 48 §, 3; Lindblad 2020). Veroseuraamuksia tulee jatkajalle maksettavaksi varainsiirtoveron muodossa. Varainsiirtoveron määrä on 1,6 % kauppahinnan määrästä eli $159\,626,80\text{ €} \times 1,6\% = 2\,554,03\text{ €}$.

6.4 Substanssikauppa

Substanssikaupassa jatkaja ostaa sukupolvenvaihdoksen kohteena olevasta yrityksestä liiketoiminnan tai jonkin tietyn liikeomaisuuden. Toisin kuin osakekaupassa, luovuttajana ei ole osakkeenomistaja vaan yritys. Etuna substanssikaupassa on se, että myytävä kohde on mahdollista neuvotella yksilöllisesti jatkajan tarpeita palvelevaksi kokonaisuudeksi. (Intressi 2022.) Substanssikaupassa liiketoiminnan vaihto- ja käyttöomaisuuden arvoksi kirjataan usein kirjanpitoarvo (Lindblad 2014).

Kohdeyrityksen tapauksessa kauppasopimus voitaisiin yksilöidä niin, että jatkaja ostaa sukupolvenvaihdoksen kohteena olevan yrityksen kalustoa ja sopi-

muksia. Näiden tiettyjen kalustojen ostaminen on perusteltua siksi, että jatkaja hoitaa jo nykyisin murskaustoiminnan. Luopuja huolehtii muusta toiminnasta kuten kaivinkonetöistä ja maansiirrosta.

Myytävä yrityksen kalusto viimeisimmän tilinpäätöksen 28.2.2022 kirjanpitoarvoilla (liitteet 3 ja 4):

- Murska-asema	61 251,00 €
- Murska-aseman koneet	3 966,00 €
- <u>Pyöräkuormaaja</u>	<u>39 656,25 €</u>
- Yhteensä	104 873,25 €

Kun esimerkissä kalusto myydään jäljellä olevilla kirjanpitoarvoilla, myyntivoittoa ei synny eikä näin ollen myöskään verotettavaa tuloa synny myyjäyritykselle.

Mikäli myyntihinta ylittää jäljellä olevat poistamattomat hankintamenoarvot, luovuttavan yrityksen tulisi tällöin maksaa voitosta 20 prosentin yhtiöverokannan mukaan veroa. Substanssikauppa ei kuulu arvonlisäverotuksen piiriin. Näin ollen liikkeeseen kuuluvien tavaroiden tai palveluiden luovutus ei ole arvonlisäverolaissa tarkoitettua myyntiä. Tämä kuitenkin edellyttää, että jatkaja ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita tai palveluja vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. (Arvonlisäverolaki 453/2005, 19a §; Juusela & Tuominen 2018, 45–46.) Substanssikaupassa jatkajan ei tarvitse myöskään maksaa varainsiirtoveroa, sillä kauppaan ei kuulu kiinteistöjä tai arvopapereita (Varainsiirtoverolaki 931/1996, 1 §; Veropro 2022).

6.5 Lahja

Kun sukupolvenvaihdos toteutetaan vastikkeettomasti, puhutaan lahjasta. Jatkajalle kohdistuu lahjavero 1. veroluokan lahjaverosteikon mukaan, joka tullaan laskemaan yrityksen käyvästä arvosta. Luopuja ei joudu maksamaan veroa luovuttamistaan osakkeista.

Lahjan käypä arvo	159 626,80 €
Vero alarajan kohdalla	4 700 €
<u>Veroprosentti ylimenevästä osasta</u>	<u>12 %</u>
Veron määrä ylimenevästä osasta	12 555,22 €
Lahjavero yhteensä	17 255,22 €

Jatkajan on mahdollista saada osakkeiden lahjoitukseen liittyen huojenus. Huojennuksen edellytykset täyttyvät, sillä jatkaja saa yli 10 % yrityksen osakkeista, yritystoiminta ei keskeydy ennen lahjoitusta ja jatkaja jatkaa itse yrityksen elinkeinotoiminnan harjoittamista. Oletetaan myös, että lahjoittaja ei pidätä itselleen hallintaoikeutta lahjoitettuihin osakkeisiin ja verohuojennusta vaaditaan ennen lahjaveron toimittamista. (Hoffström 2017; Accountor 2022.)

Yrityksen lahjaverohuojennukseen tarvitaan yrityksen vertailuarvo, joka saadaan arvostamalla yrityksen varat ja velat tasearvoon ja yrityksen varoista vähennetään velat. Tästä nettovarallisuudesta 40 % on arvo, josta lahjavero lasketaan lahjaverosteikon mukaan. (Hoffström 2017.)

Yrityksen vertailuarvoksi saadaan:

Varat	248 739,53 €
<u>Velat</u>	<u>- 87 002,79 €</u>
Nettovarallisuus	161 736,74 €
Vertailuarvo 40 %	64 694,70 €

Lahjavero lasketaan käyttämällä yrityksen vertailuarvoa:

Vertailuarvo	64 694,70 €
Vero alarajan kohdalla	4 700 €
<u>Veroprosentti ylimenevästä osasta</u>	<u>12 %</u>
Veron määrä ylimenevästä osasta	1 163,36 €
Lahjavero yhteensä	5 863,36 €

Lahjaverohuojennuksen ansiosta lahjan saajalle tulisi maksettavaksi lahjaveroa 5 863,36 €. Lahjaveroilmoitus tulee tehdä viimeistään kolmen kuukauden kulu-
tua siitä päivästä, kun lahja on saatu. Lahjaverolle on mahdollista hakea piden-
nettyä maksuaikaa, kun verosta vähintään 1 700 euroa tulee yrityksestä, jonka
toimintaa ollaan jatkamassa. Mikäli lisää maksuaikaa myönnetään, lahjavero
jaetaan enintään 10 vuosittaiseen erään ja yhden erän suuruus on vähintään
850 euroa. (Vero 2022d.) Lahjaksi saadusta omaisuudesta ei tarvitse maksaa
varainsiirtoveroa (Vero 2022e).

6.6 Lahjanluonteinen kauppa

Lahjanluonteisessa kaupassa kauppahinnan tulee olla enintään 75 % luovutet-
tavan kohteen käyvästä arvosta. Kauppahinta jaetaan tällöin vastikkeelliseen ja
vastikkeettomaan osaan. Alla lasketaan luopujalle luovutusvoitto 75 % vastik-
keelle ja 51 % vastikkeelle, koska nämä ovat lahjanluonteisen kaupan reunaeh-
dot (taulukko 3). Toki vastike voi olla mitä tahansa näiden kahden edellä maini-
tun luvun välillä riippuen siitä, mitä sovitaan. Osakkeet ovat olleet luopujan
omistuksessa yli 10 vuotta, joten voidaan käyttää hankintameno-olettamaa, joka
on 40 % kauppahinnasta. Lisäksi luopuja on oikeutettu sukupolvenvaihi-
doshuojennukseen luovutusvoiton osalta, koska luovutetaan vähintään 10 %
omistusosuus, omaisuus on ollut luopujan hallussa yli 10 vuotta ja ostajana on
luovuttajan lapsi. (Vero 2020.)

Kauppahinta 100 % (159 626,80 €)	75 % (119 720,10 €)	51 % (81 409,67 €)
Hankintameno-olettama 40 %	47 888,04 €	32 563,87 €
Luovutusvoitto	71 832,06 €	48 845,80 €
Luopujan veroseuraamus 34 %	24 422,90 €	16 607,57 €
Luopujan veroseuraamus huojennuksen jälkeen	0,00 €	0,00 €

Taulukko 3. Lahjanluonteisen kaupan verotus täydellä huojennuksella luopujan osalta.

Perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan lahjanluonteisessa kaupassa maksettava lahjavero voidaan jättää panematta maksuun kokonaan tai osittain. Jotta on mahdollista saada täysi huojennus, täytyy luovutuksen kohteena olla yritys tai sen osa, jatkajan täytyy jatkaa yritystoimintaa yrityksessä sekä maksettavan vastikkeen tulee olla yli 50 prosenttia käyvästä arvosta. Kohdeyrityksen kohdalla nämä kaikki ehdot täytyvät, joten lahjaveron huojennus tulee käyttöön kokonaan. Taulukosta 4 tulee esille, että jatkajalle jää lahjanluonteisessa kaupassa maksettavaksi varainsiirtoveroa, joka suoritetaan kauppahinnan määrästä, mutta ei lahjaksi katsottavalta osalta. (Vero 2020.)

Kauppahinta 100 % (159 626,80 €)	75 % (119 720,10 €)	51 % (81 409,67 €)
Lahjan osuus	39 906,70 €	78 217,13 €
Lahjavero yhteensä	0,00 €	0,00 €
Varainsiirtovero 1,6 %	1 915,52 €	1 302,55 €

Taulukko 4. Lahjanluonteisen kaupan verotus täydellä huojennuksella jatkajan osalta.

Kun luopujan sekä jatkajan osalta kaikki huojennuksien edellytykset täyttyvät, lahjanluonteisesta kaupasta koituu veroseuraamuksia ainoastaan jatkajalle. Jatkaja joutuu maksamaan varainsiirtoveroa. Esille tuoduista vaihtoehdoista tulisi

maksettavaksi varainsiirtoveroa riippuen kauppahinnasta joko 1 915,52 € tai 1 302,55 €.

6.7 Tulosten yhteenveto

Opinnäytetyössä tutkittiin sukupolvenvaihdoksen eri toteutustapoja sekä niihin kohdistuvia veroseuraamuksia sekä verohuojennuksia. Lisäksi työllä haluttiin selvittää, mitkä sukupolvenvaihdosmenetelmät soveltuisivat kohdeyritykseen. Yrityksen arvonmääritys suoritettiin laskemalla yrityksen käypä arvo substanssi- ja tuottoarvon perusteella. Käyvän arvon menetelmällä koko yrityksen kauppahinnaksi saatiin 177 363,11 €, josta luopujan 36 osakkeen osuus on 159 626,80 €. Markkinaperusteista arvonmääritystä ei työssä käytetty, sillä se ei olisi ollut realistinen vaihtoehto sukupolvenvaihdokselle sen korkean arvon vuoksi. Yrityksessä on hyvin vaikeasti markkinahintaan määriteltävissä oleva itserakennettu murskausasema ja muun kaluston arvo on huomattavasti yli tasearvon, joten kauppahinta olisi muodostunut kohtuuttomaksi.

Sukupolvenvaihdos olisi teoriassa mahdollista toteuttaa osakekauppana, substanssikauppana, lahjana tai lahjanluonteisena kauppana. Alla olevassa taulukossa on tehty yhteenveto eri luovutusmuotojen kauppahinnoista sekä niiden veroseuraamuksista. Taulukon veroseuraamuksissa on otettu huomioon sukupolvenvaihdoshuojennukset, jotka vaikuttavat merkittävästi maksettavien verojen määriin. (taulukko 5).

Luovutusmuoto ja kauppahinta	Luopujan verot	Jatkajan verot		Jatkajan maksettava yhteensä
		Lahjavero	Varainsiirtovero	
Osakekauppa 159 626,80 €	0,00 €	0,00 €	2 554,03 €	162 180,83 €
Substanssikauppa 104 873,25 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	104 873,25 €
Lahja 0,00 €	0,00 €	5 863,36 €	0,00 €	5 863,36 €
Lahjanluonteinen kauppa 75 % 119 720,10 €	0,00 €	0,00 €	1 915,52 €	121 635,62 €
51 % 81 409,67 €	0,00 €	0,00 €	1 302,55 €	82 712,22 €

Taulukko 5. Yhteenveto kauppahinnoista ja veroseuraamuksista huomioiden sukupolvenvaihdoshuojennukset.

Osakekauppa on laskelmien mukaan jatkajalle kallein vaihtoehto. Jatkaja omistaa tällä hetkellä neljä osaketta ja osakekaupan jälkeen hänellä olisi omistuksessaan koko yrityksen osakekanta. Osakekauppa suoritettaisiin käypään arvoon, jolloin 36:n osakkeen hinnaksi muodostuu 159 626,80 euroa. Kyseisessä kaupassa myyjälle ei synny veroseuraamuksia osakkeista saadusta luovutusvoitosta, sillä tapaukseen voidaan hyödyntää TVL 48 §:n erityissäännöstä. Jatkajan tulee maksaa varainsiirtoveroa 2 554,03 €. Myyjän kannalta osakekauppa olisi hyvä vaihtoehto, sillä näin hän saisi käypään arvoon lasketun vastikkeen yrityksestä luopumisesta. Jatkajan kannalta osakekauppa voi olla hankala, sillä kalustoa tulisi kaupan myötä liikaa yhden ihmisen hoidettavaksi. Mikäli osakekauppa haluttaisiin toteuttaa ja kaikki kalusto säilyttää kaupan jälkeen näkisin, että yritykseen tulisi palkata työntekijä tai työntekijöitä ellei kalustoa haluta seisottaa.

Substanssikaupassa jatkaja ostaisi jonkin tietyn liikeomaisuuden yrityksestä. Työssä substanssikaupan arvo laskettiin kirjanpitoarvoilla, jolloin kaupan ar-

voksi saatiin 104 873,25 euroa, kun kauppaan kuuluisi murska-asema, murska-aseman koneita sekä pyöräkone. Kyseisen kaluston ostaminen olisi perusteltua, sillä jatkaja hoitaa kyseistä liiketoiminta-aluetta nykyisinkin. Substanssikaupasta ei synny veroseuraamuksia kummallekaan osapuolelle. Jatkajan kannalta substanssikauppa voisi olla mielekäs vaihtoehto, sillä esimerkiksi kaupan rahoituskulut ovat vähennyskelpoisia sekä kalusto ja koneet ovat rahoittajan näkökulmasta vakuuksia (Intressi 2022; Lindblad 2014). Jatkajan tulisi perustaa kuitenkin oma yritys, mikäli sukupolvenvaihdos tapahtuisi substanssikaupalla. Luopujalle jäisi substanssikaupan myötä paljon kalustoa, kiinteistöjä sekä maata. Mikäli luopuja myisi näitä ulkopuolisille, syntyisi myyntivoittoja, joista aiheutuu veroseuraamuksia.

Sukupolvenvaihdos lahjana olisi kokonaisuudessaan kaikista halvin ratkaisu. Luopujalle ei synny veroseuraamuksia ja jatkajan täytyisi maksaa lahjaveroa vain 5 863,36 euroa, sillä huojennukseen vaadittavat edellytykset täyttyvät. Sukupolvenvaihdos lahjana ei kuitenkaan ole mahdollinen, sillä luopuja haluaa vastiketta yrityksestä luopumisesta (Yrittäjä 2022a).

Lahjanluonteinen kauppa on laskettu 75 % ja 51 % vastikkeille, mutta sovittaessa, vastike voi olla mitä tahansa näiden kahden luvun välillä. Kauppahinnan kohdalla on mahdollista käyttää hankintameno-olettamaa, sillä luopuja on omistanut osakkeet yli 10 vuotta. Luovutusvoiton osalta luopujan ei tarvitse maksaa veroja, sillä sukupolvenvaihdoshuojennus pätee kauppaan. Jatkajan lahjaveron on mahdollista huojentaa kokonaan perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan, joten kaupasta jäisi jatkajalle maksettavaksi veroja ainoastaan varainsiirtoveron muodossa. Ongelmalliseksi lahjanluonteisessa kaupassa muodostuu kalusto, jota jää jatkajalle paljon, kuten täysihintaisessakin osakekaupassa. Kauppahinnasta sopiminen voi lahjanluonteisessa kaupassa muodostua myös ongelmaksi.

On kuitenkin muistettava, että yllä mainitut sukupolvenvaihdokseen liittyvät verohuojennukset on mahdollista menettää tietyssä tilanteessa. Jatkaja ei saa myydä, lahjoittaa tai lopettaa pääosaa liiketoiminnasta tai yhtiöosuutta viiden vuoden sisällä, mikäli hän haluaa säilyttää verovapauden tapahtuneesta kau-

pasta tai lahjasta. Huojennetut verot tulevat maksettavaksi korotettuina, mikäli näin kuitenkin toimitaan.

6.8 Pohdinta

Halusin tuoda opinnäytetyössä esille tavat, joilla sukupolvenvaihdos olisi mahdollista tehdä kohdeyrityksessä ja mitkä olisivat niiden veroseuraamukset. Näitä mahdollisia tapoja olisivat osakekauppa, substanssikauppa sekä lahjanluonteen kauppa. En halunnut näistä vaihtoehdoista nostaa esille mielestäni parasta tapaa toteuttaa sukupolvenvaihdosta, sillä jokaisessa vaihtoehdossa on hyviä ja huonoja puolia. Sukupolvenvaihdoksen molempien osapuolten näkemykset tulee ottaa huomioon, että päästään kumpaakin osapuolta tyydyttävään vaihtoehtoon. Nämä ovat ainoastaan suuntaa antavia vaihtoehtoja. Opinnäytetyön ulkopuolelle rajattiin rahoitus, perintö sekä yritysjärjestelyt ennen sukupolvenvaihdosta. Esimerkiksi yritysjärjestelyt ennen sukupolvenvaihdoksen toteuttamista olisivat jo olleet kokonaan oma työnsä.

Yllätyin itse opinnäytetyötä tehdessä veroseuraamusten vähyydestä, jos sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset vain soveltuvat. Itselläni, ja varmasti myös monella sukupolvenvaihdosta harkitsevalla on mielikuva, että veroseuraamukset olisivat paljon suuremmat. Kuten mikrokokoisen kohdeyrityksen tapauksessa, veroseuraamukset ovat jokaisessa mahdollisessa vaihtoehdossa vähäiset, eikä niiden pitäisi olla esteenä sukupolvenvaihdokselle. Aikaisemmin esille tuomistani opinnäytetöistä Hännisen (2013) ja Tuohimaan (2019) töissä painotettiin erityisesti veroseuraamusten minimointia ja haluttiin löytää sukupolvenvaihdosratkaisu, jossa nämä seuraamukset olisivat mahdollisimman pienet. Tämä kriteeri ei ollut omassa työssäni ensisijainen vaan tärkeämpää oli tuoda esille mahdolliset eri vaihtoehdot. Myöskään luopuja ei katsonut verojen minimoinnin olevan tärkein kriteeri vaan asia, joka tulee ottaa huomioon kaiken muun lisäksi.

Eri toteutusvaihtoehtojen maksettavat kauppahinnat ovat mielestäni hyvinkin kohtuulliset ottaen huomioon, että tulevaisuuden näkymät alalla ovat ainakin

kohtuulliset. Saadut tulokset ovat luotettavia lasketuilla luvuilla. Aikaisemmin esille tuomassani Tuohimaan (2019) opinnäytetyön laskelmissa ei ollut huomioitu tilinpäätösoikaisuja, joten virheen suuruudeksi tekijä ilmoitti noin 75 000 euroa. Omassa työssäni virheen mahdollisuus on pyöristyserojen takia korkeintaan tuhat euroa.

Opinnäytetyötä voidaan käyttää pienenä tietopakettina myös muille osakeyhtiöille samoin kuin Mäkeläisen (2020) opinnäytetyötä. Omassa opinnäytetyössäni on kuitenkin myös kohdeyritykselle suunnatut laskelmat, jotka puuttuvat Mäkeläisen opinnäytetyöstä. Mielestäni nämä laskelmat tuottavat arvokasta tietoa kohdeyritykselle suunniteltaessa sukupolvenvaihdosta.

Opinnäytetyön pohjana käytettiin mahdollisimman uutta kirjallisuutta, Internet-lähteitä sekä haastatteluja. Mikäli sukupolvenvaihdos halutaan toteuttaa myöhemmin tulevaisuudessa, on käytettävä apuna alan asiantuntijoita ja tukeuduttava ajantasaiseen tietoon esimerkiksi Verohallinnon ohjeiden osalta, jotka voivat muuttua hyvinkin nopeasti. Myös yrityksen arvo voi muuttua huomattavastikin vuosittain riippuen esimerkiksi kalustohankinnoista.

Mikäli sukupolvenvaihdos toteutettaisiin kohdeyrityksessä, olisi mielenkiintoista tutkia tulevaisuudessa, kuinka sukupolvenvaihdos on vaikuttanut yrityksen toimintatapoihin ja kannattavuuteen. Onnistuessaan sukupolvenvaihdos voi luoda mahdollisesti uusia työpaikkoja ja tässä tapauksessa turvaa ainakin jatkajan toimeentulon. Yhteiskunnallisesti on tärkeää, että yrityksille löytyisi jatkaja, koska uusia yrityksiä syntyy vähemmän kuin mitä lopetetaan. Yritykset, olivatpa ne isoja tai pieniä, takaavat yhteiskuntamme hyvinvoinnin.

Lähteet

- Accountor. 2022. Hyödynnä verohuojennukset yrityksesi sukupolvenvaihdoksessa. <https://www.accountor.com/fi/finland/artikla/hyodynnna-verohuojennukset-yrityksesi-sukupolvenvaihdoksessa>. 7.9.2022.
- Arvonlisäverolaki 542/1996.
Arvonlisäverolaki 453/2005.
- CapitalBox. 2022. Yrityksen arvon määrittäminen. CapitalBox. 23.03.2022. Blogi. <https://www.capitalbox.fi/blog/yrityksen-arvon-maarittaminen>. 2.10.2022.
- Elinkeinoverolaki 308/2019.
- Elo-Pärssinen, K & Heinonen, J. 2019. Uudistuva perheyrittäjä – Perhe, omistajuus ja liiketoiminta. Helsinki: Alma Talent.
- Finnvera 2022. Tietoa omistajanvaihdoksesta. <https://www.finnvera.fi/kasvu/tietoa-omistajanvaihdoksesta>. 5.9.2022.
- Heikkilä, T. 2019. Miten verottaja laskee yrityksesi arvon? Sijoittaja. <https://www.sijoittaja.fi/48359/verottaja-laskee-yrityksesi-arvon/>. 2.10.2022.
- Hoffström, T. 2017. Yrityksen sukupolvenvaihdos ja siihen liittyvät sudenkuopat. <https://tuokko.fi/yrityksen-sukupolvenvaihdos-ja-siihen-liittyvat-sudenkuopat/> 7.9.2022.
- Hänninen, S. 2013. Sukupolvenvaihdos ja verotus osakeyhtiössä. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58008/Hanninen_Salla.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 5.10.2022.
- Immonen, R & Lindgren, J. 2017. Onnistunut sukupolvenvaihdos. Helsinki: Alma Talent.
- Intressi. 2022. Sukupolvenvaihdos kaupalla. <https://sukupolvenvaihdos.com/sukupolvenvaihdoksen-toteuttamisvaihtoehtoja/sukupolvenvaihdos-kaupalla/>. 12.9.2022.
- Juusela, J & Tuominen, S. 2018. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki: Alma Talent.
- Karelia-ammattikorkeakoulu. 2022. Karelian opinnäytetyön ohje: Opinnäytetön eri muodot. <https://libguides.karelia.fi/c.php?g=679019&p=4901221>. 12.9.2022.
- Lakari, T. 2021. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Helsinki: Verotieto Oy.
- Leppiniemi, J. 2017. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätökset: yhtäläisyydet ja erot. Tilisanomat. <https://tilisanomat.fi/yritysjuridiikka/pien-ja-mikroyrityksen-tilinpaatokset-yhtalaisydet-ja-erot>. 26.7.2022.
- Lindblad. 2014. Liiketoimintakauppa. <https://lindblad.fi/liiketoimintakauppa/>. 12.9.2022.
- Lindblad, M. 2020. Sukupolvenvaihdos. Lindblad. <https://lindblad.fi/sukupolvenvaihdos/>. 7.9.2022.

- Mäkeläinen, A. 2020. Sukupolvenvaihdos. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/342149/Opinn%c3%a4ytety%c3%b6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. 5.10.2022.
- Osakeyhtiölaki 624/2006.
- Osuuspankki. 2022. Tilinpäätösanalyysi.
- Perintö- ja lahjaverolaki 378/1940.
- Perintö- ja lahjaverolaki 1110/1994.
- Perintö- ja lahjaverolaki 729/2004.
- Perintö- ja lahjaverolaki 1144/2005.
- Raitala, K. 2021. Tiedätkö yrityksesi arvon? Talenom. 01.11.2021. Blogi.
<https://www.talenom.fi/blogi-tiedatko-yrityksesi-arvon/>. 2.10.2022.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1.html>. 13.9.2022.
- Saastamoinen, J. 2022. Yritysasiantuntija. Business Joensuu. Kirjallinen haastattelu yrityskaupoista Pohjois-Karjalassa. 31.8.2022.
- Yrittäjä. 2022a. Yrittäjä. Toimeksiantajayritys. Suullinen haastattelu luopujan näkemyksistä sukupolvenvaihdokseen liittyen. 13.9 ja 5.10.2022.
- Yrittäjä. 2022b. Yrittäjä. Toimeksiantajayritys. Suullinen tiedoksianto. 6.9.2022.
- Stat. 2022. Reliabiliteetti.
<https://www.stat.fi/meta/kas/reliabiliteetti.html>. 3.10.2022.
- Tuloverolaki 728/2004.
- Tuloverolaki 1251/2009.
- Tuloverolaki 1237/2013.
- Tuloverolaki 1323/2016.
- Tuohimaa, P. 2019. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Savonia-ammattikorkeakoulu. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Opinnäytetyö.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/263102/Tuohimaa_Peppi.pdf?sequence=2&isAllowed=y. 5.10.2022.
- Tuomainen, T. 2021. Sukupolvenvaihdos on 95 % tunnetta, 5 % tekniikkaa. Yrityskauppaopas – Jatkis, 20.
- Valtiovarainministeriö. 2022. Perintö- ja lahjaverotus. <https://vm.fi/verotus/henkiloverotus/perinto-ja-lahjaverotus>. 5.9.2022.
- Varainsiirtoverolaki 931/1996.
- Varainsiirtoverolaki 991/2012.
- Vero. 2020. Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos verotuksessa.
<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60519/osakeyhti%C3%B6n-sukupolvenvaihdos-verotuksessa/>. 7.9.2022.
- Vero. 2022a. Lahjanluonteinen kauppa.
https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/lahjanluonteinen_kaupp/. 5.9.2022.
- Vero. 2022b. Eräiden yhteisöjen tulolähdejaon poistaminen.
<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/77302/eraiden-yhteisojen-tulolahdejaon-poistaminen3/>. 4.8.2022.

- Vero. 2022c. Lahjaverolaskuri – arvioi lahjaveron määrä.
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/lahjaverolaskuri/>.
9.8.2022.
- Vero. 2022d. Milloin sukupolvenvaihdoksessa voi saada huojennuksen lahjaveroon?
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/sukupolvenvaihdos-ja-huojennus-lahjaveroon/>. 12.9.2022.
- Vero. 2022e. Varainsiirtovero.
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/asuminen/varainsiirtovero/>.
14.9.2022.
- Veronmaksajat. 2021. Lahjavero: veroasteikot ja -luokat.
<https://www.veronmaksajat.fi/Perinto-ja-lahja/Lahjavero/#703a02f1>.
5.9.2022.
- Veropro. 2022. Yrityskaupan verotus. <https://www.veropro.fi/yrityskaupan-verotus/>. 12.9.2022.
- Yrittäjät. 2022. Arvon määrittäminen. <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yrityksien-ostaminen-eli-omistajanvaihdos/arvonmaaritys/>. 2.10.2022.
- Yrityskaupat. 2022a. Sukupolvenvaihdos. <https://www.yrityskaupat.net/fi/ohjeita-yrityskauppaan/sukupolvenvaihdos/sukupolvenvaihdos/>. 2.8.2022.
- Yrityskaupat. 2022b. Yrityksen arvonmäärittäminen.
<https://www.yrityskaupat.net/fi/ohjeita-yrityskauppaan/yrityksen-arvo/yrityksen-arvonmaaritys/>. 2.10.2022.
- Yritysporssi. 2022. Yrityksen arvonmäärittäminen – kaikki, mitä sinun tulee tietää.
https://www.yritysporssi.fi/blogi/yrityksen-arvonmaaritys-kaikki-mita-sinun-tulee-tietaa-691#h_293244066831588955729830. 25.7.2022.

Kirjallinen haastattelu yrityskaupoista Pohjois-Karjalassa

Juha Saastamoinen, kirjallinen haastattelu 31.8.2022

1. Kuinka paljon yrityskauppoja tapahtuu Pohjois-Karjalassa vuosittain?
2. Mikä on tämänhetkinen tilanne Pohjois-Karjalassa sukupolvenvaihdosten osalta? Mikä on niiden osuus yrityskaupoista?
3. Mikä on suosituin tapa toteuttaa sukupolvenvaihdos ja miksi näin?
4. Millaisia ratkaisuja on tehty sukupolvenvaihdoksissa maanrakennusalalla?

Suullinen haastattelu luopujan näkemyksistä sukupolvenvaihdokseen liittyen

Luopuja, suullinen haastattelu 13.9.2022 ja 5.10.2022

1. Mikä sukupolvenvaihdoksessa mietityttää eniten?
2. Onko korvauksen saaminen yrityksestä luopumisesta kuinka suuressa roolissa?
3. Onko yrityksestä luopuminen lahjana mahdollista?
4. Onko mahdollista luopua yrityksestä osittain?
5. Mikä on veroseuraamusten merkitys harkittaessa eri vaihtoehtoja?

Tase-erittelyt

Tase-erittelyt

Tase-erittelyt

Kirjanpitoarvon laskeminen